

12 Αυγούστου 2015

Το Μυστήριο της Ιερωσύνης (Μέρος Γ΄)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Προηγούμενη ανάρτηση: <http://www.pemptousia.gr/2015/08/to-mistirio-tis-ierosinis-meros-v/>

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΤΩΝ
ΒΑΣΙΛΕΥΟΝΤΩΝ

ΚΑΙ ΜΕΓΑΣ
ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ

ΠΕΛΑΓΙ
ΑΝΕΜΗ
ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ
ΕΚΔΟΧΟΣ
ΜΟΥ ΕΤΕ
ΕΤΕΡΟΣ

ΑΔΕΥΣΑ
ΙΕΡΕΣ ΤΗΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ
ΣΥΝΕΡΓΗ
ΚΑΘΜΕΝ
ΣΙΣΤΗΜΟΝ

Η ιερωσύνη αυτή που δόθηκε από τον Κύριο στους Αποστόλους έπρεπε να συνεχίζεται μέχρι συντελείας των αιώνων, διότι αποτελεί, όπως είδαμε, αναγκαία λειτουργία του σωτηριώδους έργου της Εκκλησίας. Γι' αυτό οι Απόστολοι καθιέρωσαν διαδόχους και συνεχιστές του έργου τους, χειροτονώντας σε κάθε πόλη και χώρα Επισκόπους και Πρεσβυτέρους (Πράξ. ιδ' 23), σύμφωνα εξ άλλου με το θέλημα του Κυρίου (Εφεσ. δ' 10-12, Α' Κορ. ιβ' 28).

Όπως είδαμε, ο Κύριος μας Ι. Χριστός είναι ο μέγας και αιώνιος Αρχιερέας, και σαν τέτοιος κατέχει το πλήρωμα της ιερωσύνης, είναι ο μόνος ιερέας με την απόλυτη έννοια του όρου. Οι ιερείς της Εκκλησίας (οι Απόστολοι και οι διάδοχοί τους ύστερα) δεν έχουν από μόνοι τους την ιερωσύνη, αλλά μετέχουν στην Αρχιερωσύνη του Χριστού.

Η ιερωσύνη σαν μυστήριο είναι μία και ενιαία, αλλά διακρινόμενη από την άποψη των πολλαπλών της λειτουργημάτων υπάρχει σε τρεις κυρίως βαθμούς: του Διακόνου, του Πρεσβυτέρου και του Επίσκοπου. Ο Επίσκοπος, που κατέχει τον τρίτο και ανώτερο βαθμό, αποτελεί την εικόνα του Αρχιερέα Χριστού και των Αποστόλων και κατέχει το επί της γης πλήρωμα της ιερατικής εξουσίας. Στη χάρη αυτή της αρχιερωσύνης του Επισκοπικού βαθμού περιέχονται και οι άλλοι δύο βαθμοί της ιερωσύνης (του πρεσβυτέρου και διακόνου)· γι' αυτό ο Επίσκοπος μπορεί να τελεί όλα τα ποιμαντικά και διδακτικά καθήκοντα. Ο πρεσβύτερος πάλι, πραγματοποιεί με τη χάρη της ιερωσύνης του, όλα τα μυστήρια και όλες τις ιεροτελεστίες εκτός από τη χειροτονία και χειροθεσία, τον εγκαινιασμό ναού, τον καθαγιασμό του αγίου Μύρου (το οποίο όμως μπορεί να μεταδίδει), και την εξομολόγηση, το έργο της οποίας εξασκεί μετά από ειδική άδεια του Επίσκοπου.

Όσον αφορά τους διακόνους, είναι γνωστή η από τους Αποστόλους εκλογή και χειροτονία των επτά Διακόνων (Πράξ. στ' 1-6). Το έργο τους, αν και στην αρχή ήταν η «διακονία των τραπεζών» (δηλ. η διανομή των τροφών και βοηθημάτων), ήταν εν τούτοις συνυφασμένο με την «κλάση του άρτου», δηλ. την θεία Ευχαριστία, και άλλα πνευματικά λειτουργήματα. Βλέπουμε π.χ. τον Στέφανο να κηρύττει τον θείο λόγο και να πεθαίνει μαρτυρικά γι' αυτόν, τον δε Φίλιππο να ευαγγελίζεται τον Χριστό και να βαπτίζει τον ευνούχο της βασιλίσσης Κανδάκης (Πράξ. ζ' και η'). Σε επιστολές εξ άλλου του Παύλου είναι φανερό ότι οι διάκονοι εκπλήρωναν καθήκοντα που απέρρεαν από την ιερωσύνη. Τούτο επιβεβαιώνεται και από τους άμεσους διαδόχους των Αποστόλων, όπως π.χ. τον Ιγνάτιο τον Θεοφόρο. Τα καθήκοντα αυτά συνίσταντο στο να βοηθούν το έργο του πρεσβυτέρου και του Επισκόπου στην τέλεση των θείων μυστηρίων, όπως ακριβώς συμβαίνει και σήμερα.

Ο Θεσσαλονίκης Συμεών προσδιορίζει ως εξής, κατά την ορθόδοξη μυσταγωγική παράδοση, τις μεταξύ των τριών βαθμών της ιερωσύνης διακρίσεις: ο Επίσκοπος, λέει είναι εικόνα του Θεού και μετά απ' αυτόν ο πρεσβύτερος, και για τα άλλα χαρίσματα, και επειδή τελεί τη θεία Ευχαριστία. Ο Επίσκοπος λοιπόν είναι εικόνα του Πατέρα των Φώτων, από τον οποίον πηγάζει κάθε αγαθό και κάθε τέλειο δώρο, και για όλα αυτά μεταδίδει φωτισμό. Ο πρεσβύτερος προτυπώνει τις υπέρτερες τάξεις και είναι δεύτερο φως, μεταδίδει και τελεί τα μυστήρια, και γι' αυτό λέγεται και τελεστικός. Ο διάκονος δε είναι η τρίτη τάξη και προτυπώνει τους λειτουργικούς αγγέλους, οι οποίοι αποστέλλονται σ' όσους θα κληρονομήσουν τη σωτηρία, και γι' αυτό κήρυκας και ετοιμάζων, και λειτουργικός ονομάζεται.

Στον καθένα από τους τρεις βαθμούς της ιερωσύνης διακρίνουμε και ορισμένα αξιώματα ή οφφίκια, τα οποία είναι διοικητικής φύσεως, τιμητικά και όχι δογματικά, και γι' αυτό δεν μεταβάλλουν την ουσία κάθε βαθμού. Έτσι, ο βαθμός του διακόνου περιλαμβάνει τις διακρίσεις του αρχidiaκόνου, του δευτερεύοντος και του τριτεύοντος. Ο του πρεσβύτερου περιλαμβάνει τις διακρίσεις του πρωτοπρεσβύτερου, του οικονόμου, του μεγάλου οικονόμου, του συγγέλλου, του πρωτοσυγγέλλου, του αρχιμανδρίτου, του μεγάλου πρωτοσυγγέλλου κλπ. Τέλος, ο βαθμός του Επισκόπου περιλαμβάνει το αξίωμα του βοηθού Επισκόπου, όταν αυτός υπάγεται διοικητικά σε άλλον Επίσκοπο, του Μητροπολίτου, όταν δεν υπάγεται σε άλλον Επίσκοπο, του Αρχιεπισκόπου και του Πατριάρχη. Ο τελευταίος είναι ανεξάρτητος από όλους τους άλλους και σ' αυτόν υπάγονται οι λοιποί Μητροπολίτες και βοηθοί Επίσκοποι που βρίσκονται στην περιοχή του Πατριαρχικού κλίματος, αποτελώντας ανεξάρτητη και «αυτοκέφαλη» Εκκλησία.

Η διάκριση μεταξύ Επισκόπου και πρεσβύτερου κατά την αποστολική εποχή ήταν κάπως ασαφής, κι αυτό διότι τότε πραγματικοί επίσκοποι ήσαν οι Απόστολοι. Όταν οι Απόστολοι διασκορπίστηκαν σε διάφορους τόπους και ίδρυσαν χριστιανικές εκκλησίες, χειροτονούσαν παντού πρεσβυτέρους, τους οποίους συχνά ονόμαζαν επισκόπους, για τις συνήθεις αγιαστικές και ποιμαντικές ανάγκες. Επίσκοποι όμως στην κυριολεξία ήσαν οι Απόστολοι, οι οποίοι είχαν τη γενική πρόνοια της Εκκλησίας. Όταν η Εκκλησία εξαπλώθηκε και οι Απόστολοι δεν μπορούσαν να εξασκούν παντού προσωπική παρακολούθηση και διοίκηση, φρόντιζαν να μεταβιβάζουν την αποστολική εξουσία τους σε άλλα κατάλληλα πρόσωπα, στα οποία μεταβίβαζαν τη Χάρη της Αρχιερωσύνης, και τα οποία έγιναν διάδοχοί τους στο Επισκοπικό αξίωμα. Τέτοιοι ήσαν ο Τιμόθεος στην Έφεσο κι ο Τίτος στην Κρήτη.

Ορισμένα πρόσωπα επίσης, απ' ότι φαίνεται από τις επιστολές του Παύλου,

αποστέλλονταν και ενεργούσαν εν ονόματι των Αποστόλων, όταν η προσωπική παρουσία των τελευταίων ήταν εκ των πραγμάτων αδύνατη: π.χ. ο Τιμόθεος, ο Επαφρόδιτος, ο Αρχιππος κ.ά. (Φιλιπ. β' 19-30. Κολ. δ' 17 κ.ά.). Στους απεσταλμένους αυτούς φαίνονται τα πρώτα δείγματα του ειδικού επισκοπικού αξιώματος που διακρίνεται σαφώς από το του πρεσβύτερου. Το αξίωμα αυτό των εκτάκτων απεσταλμένων των Αποστόλων έλαβε σταδιακά την μόνιμη Επισκοπική ιδιότητα, όπως συνέβη με τον Τιμόθεο στην Έφεσο και τον Τίτο στην Κρήτη. Η εξέλιξη αυτή σε τοπικό επίσκοπικό αξίωμα παρουσιάσθηκε και πιο νωρίς, στην εκκλησία των Ιεροσολύμων όπου, σύμφωνα με αξιόπιστες μαρτυρίες, ο αδελφόθεος Ιάκωβος έγινε ο πρώτος Επίσκοπός τους.

Τέλος η διάκριση αυτή των τριών βαθμών της ιερωσύνης, εκτός από τις αγιογραφικές μαρτυρίες, κατοχυρώνεται και από ολόκληρη την εκκλησιαστική μας παράδοση, και ιδιαίτερα, από τους αποστολικούς πατέρες Ιγνάτιο τον Θεοφόρο και Πολύκαρπο Σμύρνης. Αργότερα όλα όσα αφορούσαν την ιερωσύνη καθορίστηκαν με περισσότερη ακρίβεια από τις Οικουμενικές Συνόδους, οι οποίες ρύθμισαν λεπτομερώς τη δομή της ιερωσύνης, ώστε να υπάρχει σήμερα η πρόπαιδα ευταξία και να επιτελείται κανονικά το έργο της Εκκλησίας. Έτσι, ενώ στην πρώτη Εκκλησία η ορολογία ήταν συχνά κοινή —όπως είδαμε οι πρεσβύτεροι ονομάζονταν συχνά και επίσκοποι, αλλά και οι Απόστολοι ονόμαζαν καμία φορά τον εαυτό τους «συμπρεσβύτερο» (Α' Πέτρ. ε' 1) και «διάκονο» (Α' Κορ. γ' 5. Β' Κορ. γ' 6. στ' 4 κ.ά.)— τελικά η Εκκλησία καθόρισε το ζήτημα με την πρόπαιδα ακρίβεια, όπως το βλέπουμε σήμερα.

Αυτά λοιπόν για το θείο μυστήριο της ιερωσύνης που καμμιά άλλη τάξη ή αποστολή δεν μπορεί να αντικαταστήσει. Είναι ένα μυστήριο που κατεβάζει τον ουρανό στη γη και που ανεβάζει τη γη (την θεανθρωποποιηθείσα από τον Χριστό φύση του Αδάμ) υπεράνω των ουρανών. Είναι μια διακονία που ενσαρκώνει όλη τη χάρη και εξουσία του Σωτήρα μας Χριστού και συνεχίζει το έργο Του μέχρι της Δευτέρας Παρουσίας. Η Αγία Γραφή και ιδιαίτερα ο Απ. Παύλος μας μιλούν συχνά για το μεγαλείο της και για τις ιδιότητες και τα καθήκοντα που πρέπει να χαρακτηρίζουν τους λειτουργούς της. Αρκεί να μελετήσει κάποιος μεταξύ άλλων τις Α' και Β' προς Τιμόθεον και την προς Τίτον επιστολή του Απ. Παύλου, αλλά και άλλα κείμενα, όπως Πράξ. ιδ' 23, κ' 28 κ.ά., Ίακ. ε' 14 κ.ά.

Πηγή: vatopedi.gr (Γέροντος Ιωσήφ, Λόγοι Παρακλήσεως, Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 15, σ. 303-318 σε νεοελληνική απόδοση)